

KO TE

KAHITI O NIU TIRENI.

HE MEA TA I RUNGA I TE MANA O TE KAWANATANGA.

PONEKE, PARAIRE, TIHEMA 1, 1893.

KOOTI WHENUA MAORI, KI ROTORUA, A TE 18 O NGA RA O TIHEMA, 1893.

"Te Ture Kooti Whenua Maori 1886," me nga Ture Whakatikatika.

HE panuitanga tenei kia mohiotia ai ka tae atu te Tumuaki Kai-whakawao o te Kooti Whenua Maori raua ko tetahi Atcha, ki Rotorua, a te 18 o nga ra o Tihemā, 1893, ki reira uiiai ai whakatau ai hoki i te tono whakawa tuarua e whakahuatia ana kei roto i te Kupu Apiti e manu ake nei.

Ko nga tangata katoa e whai tikanga ana ki aua teno me haere atu ki reira a taua ra.

NA TE MOAPETI,

Kai-Rehita.

KUPU APITI.

Nama.	Te ingoa o te whonua.	Te alaha o te tono.
1 Paeroa ki te Tonga A, B, me C (93-2992)	He tono i taha mai i te 28 o nga ra o Akubata, 1893, na Pango te Wharecanahi, kia whakawakia tamarutia nga whakataunga a te Kooti, i malha i te 21 o nga ra o Akubata, 1893, i whakariteritea ai nga paanga o nga tangata Maori whai-paanga ki te whenua.	

KOOTI WHENUA MAORI KI AKARANA, A TE 27 O NGA RA O TIHEMA, 1893.

I roto i te Kooti Whenua Maori o Niu Tirenī.

Tari Kooti Whenua Maori, Akarana.
HEH panuitanga tenei kia mohiotia ai ka tu te Kooti ki Akarana, a te 27 Tihemā, 1893, ki te uiui i rga tikanga o nga mea e whakaaturia ana i te Kupu Apiti i raro iho nei.

I tuhia i tenei te 21 o nga ra o Nowema, 1893.

NA TE MOAPETI,

Kai-Rehita.

Na i runga i te tikanga whakahaere o te mara kua tukua mai ki ahan i varo i te tekau ma wha o nga tekiona o te Tare kua whakahuatia i runga ake nei, ka tukua nei e abau ki te Kooti, kia ata uiua kia atu raparapua ano te tikanga o te kupu i kia i te wa i whakawakia ai tauo tono, ara te kupu i atu oti tika ranei taua hoko, i raro i nga tikanga o te Ture i runga ake nei kaiore ranei: ka tukua atu nei ano hoki e abau ki taua Kooti ano taua whakataunga i taua tono kia whakarereka keotia, mchenea ia ka kitea e taua Kooti, i runga i te uiuinga ano o nga tikanga o taua tono, e whai tikanga ana kia whakarereka ketia taua whakataunga.

I tuhia i tenei te 25 o nga ra o Akukata, 1893.

H. P. Rewi,

Tumuaki o te Kooti Whenua Maori.

KOOTI WHENUA MAORI KI OPUNAKE, A TE 7 O NGA RA O TIHEMA, 1893.

"Te Ture Kooti Whenua Maori, 1886," me nga Ture Whakatikatika.

HEH panuitanga tenei kia mohiotia ai ka tu te Kooti ki Opunake, a te 7 o nga ra o Tihemā, 1893, ki te whakawa ki te uiui hoki i nga tikanga o nga tono e manu i te Kupu Apiti i raro iho nei. Ki te kore te Kooti e tū a taua ra ka tu a muri tata iho ina watea etahi atu o ona rarurau.

I tuhia i tenei te 25 o nga ra o Nowema, 1893.

Tari Kooti Whenua Maori, Poneke.

NA ETIKA,

Kai-Rehita.

KO TE KAHITI O NIU TIRENI.

KUPU APITI.
TONO WHAKAWA WEHEWEHE.

Nama.	Kai-tono.	Te ingoa o te whenua.
1 Te Mokonuitonn (93-3384)	.. ..	Ngati-tamarango Poraka.
2 Kura Mahiao (93-3386)	.. ..	Ngati-tamarango Poraka.
3 Ripo Tautahi (93-3394)	.. ..	Ngati-tamarango Poraka.
4 Kauui Karareke (93-3632)	.. ..	Tawhitinui.
5 Ratana Illopa (93-3641)	.. ..	Ngati-tamarango Poraka.

TONO WHAKATE RIHWI KI NGA PAANGA WHENUA.

Nama.	Kai-tono.	Te ingoa o te whenua.	Te ingoa o te tangata kua mate.
1 Ruanoatahuna (93-3400)	.. ..	Ngati-tara Poraka	Whakarongo.
2 Takataa (93-3816)	.. ..	Ngati-manu-hiaakai	Terutoru.
3 Whare Puha (93-3817)	.. ..	Ngati-manu-hiaakai	Te Mihi.
4 Makawa Titokowaru (93-3818)	.. ..	Ngati-manu-hiaakai	Topaki.
5 Rewiri Ngatere (93-3819)	.. ..	Whakataka	Takiura Dalton.
6 Tawiri (93-3832) ..	.. ..	Ngati-tu	Nganaha.
7 Hine Tapaki (93-3855)	.. ..	Ngati-tanewai	Te Ikapapakeha.

TONO PUKEPUKA WHAKAMANANGA WIRA.

Nama.	Kai-tono	Te tangata kua mate.	Te ingoa o te tangata e whakahae ana.
1 Hori Pumuka, Marokopa Tahuata (93-2430) ..	Mere Taukirangi ..	..	Haupane, Makarita te Ahuroa me etahi atu.

"Te Ture Whakatikatika, 1889," i nga "Ture Kooti Whenua Maori, 1886 me 1888";

Tari Kooti Whenua Maori, Poneke.

II E paruitanga tenei kia mohiotia ai kua whakakore a e te Tumuaki Kai-whakawa o te Kooti Whenua Maori te tono whakawa tuarua mo te keehi e mau nei te whakatautanga i te Kupu Apiti i raro nei. I tūhia i tenei te 23 o nga ra o Nowema, 1893.

NA ETIKA,
Kai-Rehita.

KUPU APITI.

Nama.	Kai-tono.	Te ingoa o te whenua.	Whakataunga e tonoa nei kia whakawakia tuaruaia.
1 Mary Ann Bayley (92-3186)	.. Nga Taonga whenua o Ngahauporoaki ..	.. Ife ota whakatu i a Tu te Purangi hei kai tiwhi mo nga Tino Taenga whenua o Ngahauporoaki, i tuhia i te 19 o nga ra o Hurae, 1892.	

Te Tari mo nga Tikanga o te Ture,
Poneke, 30 Hauhere, 1893.

HE whakatauranga tenei kia mohiotia ai, i te inen kua whakakotanitia te Tari Maori me te Tari mo nga Tikanga o te Ture, ma

pukapuka ki te Kawanatanga me tulii te ingoa o tana kainga me te ingoa ano hoiki o te poutapata e tutata ana ki taua kainga ki roto ki tana pukapuka, incheinmea ka peneititia ka haere tika atu te kupu whakahoki ki a ia.

NA TE HETERETINI.

TE HETERETINI,
(C. J. A. Haselden), te Heketereti mo te Tari mo nga Tikanga o te Ture, e haina te nuinga o nga pukapuka e tuhia atu ana ki nga Maori, a ko nga pukapuka i tika nei kia tuhia mai ki te Tari Maori i nua, me tuku mai inaiānei ki a Te Heteretini; engari ia ko nga pukapuka mo nga take e whakahaevea ana e etahi atu Tari, me tūhi atu ena ki ana Tari aro, a ma nga Heketereti o ana Tari e tuhi atu i nga kupu whakahoki ki nga Kai-tuhī mai.

NA TE KARIMANA,
Mimita mo te Taha Maori.

PANUITANGA.

Te Tari mo nga Tikanga o te Ture,
Poneke, 2 Pepuere, 1893.

HE maia nga pupapuka a nga tangata Maori e tac mai ana ki te Tari nei, otiaia ko te ingoa kau o te kaihinga i tuhia ki roto, ko te ingoa nui o te takiwa kahore tēna i tuhia ki roto, engari ki te tuhi mai te tangata Maori i tana

"Ture (Whakamana Take) Whenua Maori, 1892."

NO TEMEA kua whai mana te Kooti inaiānei ki te uiui i nga tikanga o nga tono whakawa take paanga ki te whenua i raro i te Ture i runga ake nei, he paruitanga tenei kia monio te irunga katea e whai tikanga ana ki nga keehi pera kua oti te perehi ki roto ki te Nama 51, o te Kahiti o Niū Tirni, o te 24 o nga ra o Nowema, 1892, kei te 420 o nga wharawangi, nga "Haarahi Whakahaere" kua oti te whakatakoto i raro i te Ture kua whakahuatia i runga ake nei.

Ko nga pakapuka zono katoro me nga moni utu kua oti te whakarite hei utunga, me tuku mai i te tuatahi tono ki te Kai-Rehita o te Kooti Whenua Maori, i Poneke. Ko nga tangata e haina ana ki etahi kape o nga Huaralii Whakahaevea me tono atu ki nga Kai Rehita o te Kooti i nga takiwa o nga Kai-Rehita, kei a ratou hoki nga kape.

I tūhia i tenei te 29 o nga ra o Nowema, 1892.

NA H. P. RIEWI,
Tumuaki Kai-whakawa.

PANUITANGA.

PEKE TIAKI MONI I NGA POUTAPETA.

1. E TUWHERA ana he Peeke Tiaki Moni i a ra, i ja ra, mo te matua Tangi Moni mo te malii Utu Moni hoki i te nuinga o nga Poutapeta Whakaputa Ota Moni i Niu Tireni, i roto i nga hinua i whakahacreia ai te Maini mo nga Ota Moni.

2. Timata mai i te £1 o nga ra o Hine, 1893, ko te Moni Hua e riro ana i te Kai-tuku Moni e £4 i roto i te £100 mo nga moni tae atu ki te £200 e tuaua ana e ia ki te pecke pera takoto ai, ki te neke ake nga moni i takua peratia e ia i te £200, tae atu ki te £500, ka heke iho te moni hua ki te £3 10s. i roto i te £100. Kaore e utua ana he moui hua mo nga moni i neke ake i te £500 o te kante kotaini.

3. E tino tau ana ki ranga ki te Kawawatanga tonu te tikanga mo te iti lehororo i nga moni kua tukua e nga Kai-tuku Moni ki ana Pecke taketo ai.

4. Ka abei te Kai-tu'u Moni ki tetahi Peeke Tiaki Moni a te Poutapeta, ki te tuku moni ki etahi atu o nga Peeke pera i roo i taua Takiwa Poutapeta takoto ai, ka ainei ano hoki ia ki te fango mai i tana moni i roto i tetahi Peeke Tiaki Moni i te Poutapeta i roto i te Takiwa ua te marauma ana hei toronga aua mana.

5. E Kore Rawa e Whakina nga ingoa o nga Kai-tuku Moni ki nga Peeke Tiaki Moni i nga Poutapeti, te nuinga ranei o nga meni i tuakau atu e ratou ki te Peeke takoto ai.

6. Ka ahei nga Tamariki ki te tuku moni ki te Peeke pera takoto ai, ka ahei ratou kia tekua he moni ki te Peeke i runga i a ratou inge. Ki te maiata atu o ratou tau i te whitu nga tau kia peua ano te tikanga moe ratou me te tikanga e whakamāearia atu ana ki te hunga kua pakeke; engaria e kore nga tamariki pera e ahei te tangoo atu i aua moni kia tae ra ano o ratou tau ki te whitu nga tau.

7. Ka ahei kia whakatūwherata he Kaiti Takunga Topu i runga i te ingea o te hanga tokorua, mala atu ranei mo te taha ki a ratou, meineuea elara ano ratou i te Kai-tuku Moni i runga i te tikanga topu, motu-hake ranei.

8. Ko nga tono katoa e pa ana ki te tikanga whakahaero i te mahi o rga Pecke Tiaki Meni i nga Pouatapeta, me nga utu ki ana tono, e puta atu-kere ana i roto i te meera.

9. Ki te hiania te tangata kia whakamaranumata atu etahi

Atu kupo mo ranga i te mabi whakamārama i atu etān
Moni, ka taea tena te toro atu ki te Rangatira o totaihī Pou-
tapeta, te teno atu ranei ki.

TE HERERETARI,
I te Tino Pouapeta, I Peneke.
ke.

"TE TURE WHAKATAU RARUI O TE TAI
HUAURU, 1892."

Kupu whakarite ki nge TANGATA MAORI, no raton te WHIRINAKA, ratou ko te KAIPUNGA RIIKI, ka inieno at ratoi teka ka tie inihinga ki te WHAHIA-WHAKAWA I MANAIA, a to MANU, te SO-NGA o te HOMAIKE, 1891, ta te 9 o nga hine i te ma, hei whakarite i te utu reti mo tenahi RIIKI, hou kia Lewis JAMES WILLIAMS, e teraihi wrema e momoria amu ko Tekioma 46 o Poriaria XIV, Kaitakomiti, e 33 nua eka i roto mai eku, ihi tanehi ara ko te wairaka e manu ma te whakatengera i roto i te kihiki kua rehita-ku i te Numea 634.

Notemana kua tuhi pukapuka whakapu mat a Lewis James Williams atu whakamāori nei tonu i ngoa i runga ake nei i te rau i taea titanga o te tua-wāhī o nga tekōnia o "Te Tave Whakatū Rauhī Taiao o te Rau Hauora, 1982" whakastū i rauhī haua i rau i nga titanga o taea tekōnia, mo te whēnau ana whakamāorinā i runga ake nei; a e whakamāorina e tika māia kia whakamāorina tana tomo. Nā, tenei kia whakaritea nei e au kia tu te huilidunga i waengānui o taea Lewis James Williams me taea tangata. Maori katoea no ratou te wārena kua whakamāorinā i runga kie nei hei whakarite i te utu reti kia uru mo taea whēnau mo nga tauhatali rau-tekau-mā-tahi o te rihibon; a tenei kua whakaritea nei e a ko te Whare-whakawa i Manaia te kainga e ta ai, a ko te Maue, tu 8 o aua ra o Hawera, 1981, i te 9 o rga haora i te aua, te wa e tu ai tū ai tēnā.

He mea tukki i tenei te 27 o nga ra o Nowemania, 1893.

Na TE WAPUTANA,
J. K. WARBURTON,
Kai-taki mo te Katoa.

Nama 74.

"TE TURE WHAKATAU RAHUI O TE TAI
HAUARU, 1892."

KUPU whakatū ki ūga TANGATA MĀORI no ratou te WHĒNĀ, ratou ko te KAI-TANGO RŪHI, kia moio e i ratou tera ka tu te hūtinga ki te WHĀRE o KENNA POKAKA i HANGATĀHUA (Stony River), a te PARAHĀTE, te 12 o ūga rā o HĀNGĒHE, 1884, a te 11 o ūga haora i te atā, hei whakatū i te ūga teri 110 īetahi RŪHI nouhā ki JAMES JERKIN ELWIN, o te tatawhiwhi e manawioria ora ko whā Tekōnia 39 me 40 i Pōraka IV, CAMP, e 633 ūga eka i roto mākī ake, iti iho rānei ora ko te wibrāna e man na te whakatāteranga i roto i ūga RŪHI kua renitiatia Ki ūga NAPUA 639 iho 643.

Kia Paizina Porikape, Mataeo, Taratuna, Ngamau, Rohen, Hinemarit, Hinemani, Tamaki, David James Astwood, George Ashdown, Martha Giselle *nee* Astwood, Hinemore, Mera Repe, Rati, Wharengoma, Wairarapa, Penrua, Hone Kere, Pive Aotearoa, Te Pohipedi, Te Taum, Ngataiwhakau, Rukere Moana, Te Atiao, Te Matua, Rukere, Miri, Rukere Moanal, Ima, Te Hotoki, Te Para, Noitonairangi, Takarang, Kōmete Petara, Te Hamu te Mounga, Nerehini Kātumau, Horomai Ngarenganau, Neha Rangi-kapuhi, Kongonutanga, mea era atu tangata Maori no ratou tenei pihii whakawhiti katoi i roto i te Tekawa, Rorai o Cape, e matihioha ana ko nga Tekawa 39 mea 41 o Pororata IV, Cape, e 934 uga eka i roto mei ake, iho kei rauhī i runga i te rourutanga, ana ko te whenua e manua te whakaatu-ranga i roto i naga ruhi kia reinitiat ki naga Nanga 636 me fai, a ki a James Jekan E. win, o Penrua, ako hoki, kai-hamai paacua, kai-tango rime.

Nōtēmen kue tahi pukapuka whakaatu nei a James Jeken Elwin kua wākatautia nei tona iungo i runga ake nei, i raro i mō īhunga o te tūwārangi tekoīno o "Te Ture Whakatū Rukui o te Taiao Hamaturi" 1828¹ whakatāi i tona kūlīnia kia rito ia ia he mihi kai i raro i nōgē tikanga o tana tekoīno mo te whēnua kua whakatautia i runga ake nei; a e whakaritea ana e te tīka ana kia whakatautia tana tūro. Nōtēmen ka whakaritea nei e hā kia tu ke huihuinga i waengau i o tana Joseph Jeken Elwin me ngā tangata Maori katoa no ritoa te whēnua kua whakatautia i runga ake nei, hei whakarite i te situ rofī kia tūtū mo tana whēnua mo ngā tau tūtāhi e ruakētāna tātai o te riti hōtu; a tēnei kua whakaritea nei e au kō te whēre i Rūhīna Porikāpā i Hāngatikina/Stone River, te kaitanga e tu ati, a ko te Pācārae te pōngā ra o Hanuere, 1894, i te 11 o tēa Paora i te atā, te wa e tu ai tana huihuinga.

Na TE WAPUTANA

Ka TE WAPUTANA,
J. K. WARBERTON,
Kai-taki mo te Katoa.

"TE TURE WHAKATAU RAHUI O TE TAI
HAUAURU, 1892."

KUPU whakatū ki nga TANGATA MAORI no ratou te WHENUA, ratou ko KA-TANGO RIHI, kia iroto ki a ratou tere ka tu te Etinginga ki te WHARE-WHAKAWA, i OPUNAKE, a te WENERE, te 10 o nga ra o HANERE, 1894, a to 11 o nga haora i te atua, hei whakaitite i te mo rei mo te-tahi RIHI; hon ka FRANCIS CATHERINE HERBERT, totutau whenua e mohioha ana ko Te-kirion 5 o torana X., OPUNAKE, e 88 nga eka i roto nei ake, ihi ihoo rānaki ana ko te whenua e inata na te whakaaturanga i roto i te Riki kura rehitaitia ki te Nānia 1928.

Kia Rua Ngakirikiri, Akitihī Hiniona, Pi-kete Eruini Kawakawa, Waiāne Eruini Kawakawa (Eruini Kawakawa, Kai-tiaki), Matiu Whānauatangi, Rātānuiokel, Pare te Wahenga, Pōtūrū (Mata Hineoinga me Rua Ngakani, nga Pei-taki mo Rangimāhia), Pare te Wahenga, me Pei-taki, Tawhakarau, Wiroa Hoiaia, Kūni Hoiaia, Owiwa Hoiaia, Pareto Teira, Pipi Teira, Mea Teira, Hanatai Tawhakarau, Anihira Rua-kan, Ngātiwhaka Rauera, Marere Atene, Marore, Ngātiwhaka Te Awhe Parai, Moa Parei, Taria Waclit, Tare Warhi, Te Mīra Wharepore, Hayne Iwata, Hekearia Taingāta, Pakitera Eruini, Rukuhau, Rangitātē, Kotiranga Rona, Kitei Hākopa, Rongi Roko, Te Kawau Rakē, Nge-nu Roko, Taupakau, Kahakoraiti, Te Atao Rakukoraiti Ngātiara Kākākoraati, Meri te Rangikawareka, Rougo Maroa, Rauka te Mana (Rangitātē, Rauka te Mana, Eraia te Iruina, Haeta te Wikatoru), Wharepātarangi, me era atu tangata Maori me ratou tera pūhi whenua katoa i roto i te Taikura Ruru, o Opunake, e moiotaea nua ko Tekiōra 5 o Poraka X, e se ne ka i roro (mai ahi, ihi mo rāngi), i ranga i te runutanga, ara kia te whenua e matua na te whakauaranga i roto i te wahi kākāriwhataki ki te Nāua 428, a ki a Francis Catherine Herdick, o Opunake, aho hoki, kia mōlo whenua, te kai-tango rūhi.

Neteria ka kua tuhi pukapuka whakaatu mai a Frances Catherine Heydt, i kua whakatutia nei tonu meainga i runga ake nei, i rere i ngā tūkanga o te tauawhi o nga tekina o "Te Ture Whakatau Rātana" o te Hau Haurau, 1882¹, whakaatu i tonu hia-hia kia rite i a ta ke rihī i raro i raro i ngā tūkanga o rātana te otoroa, me te whēnau kua whakaaturia i runga ake nei; a e whakaritea ana e tika ana kia whakamārama tana tone. Na, terci ka whakaritea nei a ia kia ta ke hui-tinga i waewaeautu o taua Frances Catherine Heydt, me nā uga tangata Maori kia tenei he rite o te whēnau kua whakatutia i rārangi ake nei, hei whakarite i te utu reti kia uria mo tua whēnau mo nōgā tau taatahi e rāa-tekaunama-tai o te rihī hou, a tenetū kua whakaritea nei e an ko te Whare-whakatū i Opungake, te kai-tinga e tu ati a ko te Weneroi, te 10 o uga va o Hamere, 1889, i te 11 o uga haora te iata, te wa e tu ati tana būhūnaga.

Na TE WARUTANA

Na TE WAPUTANA,
J. K. WARBURTON,
Kui-tiaki mo te Katoa.

"TE TURE WHAKATAU RAHUI O TE TAI
HAUACRU, 1892."

KUPU whakaatu ki naga TANGATA MAORI no ratou te WHENUA, ratou ko te KAI-TANGO RIHI, kia mohio ai ratou tera ka tu he huihuinga ki te WHARE o RICHARD PORIKAPA, i HANGATARUA (Stony River), a te PARAIHE, te 12 o nga ra o HANUERE, 1894, a te 2 o nga haora i te awatea, hei whakarite i te utu rei no tetahi RIHI hou ki a WILLIAM JAMES WELLS, o tetahi whenua e mohiotia ana ko nga Tekiona 23, 27, 28, tetahi wahi o 29 me 33 o Poraka IV, CAPE, e 532 nga eka e 2 nga rauri i roto (mūi ake, iti ilo ranei), ara ko te whenua e manu na te whakaturanga i roto i te rihi kua rehitatia ki naga Nama 667, 668, me 1891.

Kia Hereana Innwaiti, Te Oro, Oro Komene, Mataoi, Richard Thomas Blake, Edward James Blake, John Thomas Blake, Mary Knight, Ellen Martha Blake, Tiki Periki, Fruera Periki, Honi Periki, Mere Periki, Eileen Martha Periki, Hineman, Ngawhare, Matatihī Wharepouanua, Taipapa, Ponuka Wataihi, Hiko Wataihi, Te Ati Karai Puwaeraakura, Taingatine, Te Awa Mokona, Te Reureu, Hoera Patene, Mohi Rahui, Kawetone Ohita, Nuku Ohira, Haamia Onua, Hoga Ohua, Tamati Kaweora, Haumera to Punga, Ware to Kokoti, Pane Pirihera, Ware Kokoti, Rewera Matihia, Heau Repata te Whirauangi, Tairi Tuainano, Kotia Hua, Wharengao, Tukawa, Tuhakararo, Te Mira, Rahui, Mataku (Tawawio), Te Atarau, Te Ngongoro, Wi Matatoru, Hera Waikauri, Hi to Ao, Ngawaero, Hinepare, Ngahiti, Hearangi, Kune, Rongotaihi, Uratawhia, Te Materekitawhiti Pareno, Rangibae-mata, Marokura, mo era atu tangata Maori no ratou tera pihi whenua katoa i roto i te Takiwa Kuri o Cape, e mohiotia ana ko nga Tekiona 26, 27, 28, tetahi wahi o 29 me 33 o Poraka IV, e 532 nga eka e 2 nga rauri i roto (mūi ake, iti ilo ranei) i rangia i te rauritanga, ara ka te whenua e manu na te whakaturanga i roto i te rihi kua rehitatia ki naga Nama 667, 668, me 1891, a ki a William James Wells, o Pupuino, aro hoki, kai-mali paanu, te kaitango rihi whakawhiti.

Notemea kua tūhi pukapuka whakaatu mai a William James Wells kua whakakutanga nei tora ingoa i runga kei nei i raro i nga tikanga o te tua-waru o nga tekiona o "Te Ture Whakatau Rahui o te Tai Hauacru, 1892," whakaatu i tana huihuinga kia riro i a ia he rihi hou i raro i nga tikanga o tana tekiona, mo te whenua kua whakaturia i runga ake nei; a e whakao ana au e tika ana kia whakamana tana tono. Na, tenei ka whakaritea nei e an kiata te huihuinga i waengas-nui o tana William James Wells me nga tangata Maori katoa no ratou te whenua kua whakaturia i runga ake nei, hei whakarite i te utu rei i tana tekiona, mo te whenua kua whakaturia i runga ake nei; a e whakao ana au e tika ana kia whakamana tana tono. Na, tenei ka whakaritea nei e au ko te Whare o RICHARD PORIKAPA i Hangutauua (Stony River), te kaihanga e tu ai, a ki te Paraire, te 12 o nga ra o Hanuere, 1894, a te 2 o nga haora i te awatea, te wa e tu ai tana huihuinga.

He mea tuhi i tenei te 27 o nga ra o Nowema, 1893.

Na TE WAPUTANA.
J. K. WARBURTON.
Nama 73.] Kai-tiaki mo te Katoa.

"TE TURE WHAKATAU RAHUI O TE TAI
HAUACRU, 1892."

KUPU whakaatu ki naga TANGATA MAORI no ratou te WHENUA, ratou ko te KAI-TANGO RIHI, kia mohio ai ratou tera ka tu he huihuinga ki te WHARE WHAKAWA i MANAIA, a te MANE, te 8 o nga ra o HANUERE, 1894, a te 11 o nga haora i te atu, hei whakarite i te utu rei i tana tekiona 1 me 59, o tetahi whenua e mohiotia ana ko Tekiona 1 me 59 o Poraka I, Waimati, e 56 nga eka e 2 nga paati i roto (mūi ake, iti ilo ranei), ara ko te whenua e manu na te whakaturanga i roto i te rihi kua rehitatia ki te Nama 581.

Kia A. Tame Watene, Ngata Mahau, Roera Rangi, Karena Taitaha, Haera Ngatenerua, Wi Karewa, Uaka Nuitone, Ifenare Paungana, Neina te Mangara, Hakope te Mangara, Karena Taitaha, Te Rima Haera, Metiria Watene, Whakawae Tare, Te Iti Rehimana, Kainukare, Wivenha Hoela, Hocta Whakaruru, Te Akarangi, Te Waero Karipa, mo era atu tangata Maori no ratou tera pihi whenua katoa i roto i te Takiwa o Waitara, ki te Hauacru i roto i te Takiwa Ruuri o Paritutu, e 214 nga eka iroto (mūi ake, iti ilo ranei), ara ko te whenua e manu na te whakaturanga i roto i te rihi kua rehitatia ki te Nama 954.

Notemea kua tūhi pukapuka whakaatu mai a George Varey Tate raua ko George Tate kua whakaturia nei e raua ingoa i rangia ake nei, i raro i nga tikanga o tana tekiona o "Te Ture Whakatau Rahui o te Tai Hauacru, 1892," whakaatu i taia huihuinga kia riro i a ia he rihi hou i raua he rihi hou i raro i nga tikanga o tana tekiona, mo te whenua kua whakaturia i runga ake nei; a e whakao ana au e tika ana kia whakamana tana tono. Na, tenei ka whakaritea nei e au kia tu he huihuinga i waengas-nui o tana George Varey Tate raua ko George Tate me nga tangata Maori katoa no ratou te whenua kua whakaturia i runga ake nei, hei whakarite i te atu, zesi kia utua mo tana whenua mo ega tau tuatahi e rauatukau-ma-tahi o te rihi hou; a tenei kua whakaritea nei e au ko te Whare-whakawā i Waitara te kaihanga e tu ai, a ki te Taita, te 18 o nga ra o Hanuere, 1894, a te 9 o nga haora i te atu, te wa e tu ai tana huihuinga.

He mea tuhi i tenei te 27 o nga ra o Nowema, 1893.

Na TE WAPUTANA.
J. K. WARBURTON.
Kai-tiaki mo te Katoa.

Nama 77.]

I tāia i runga i te Māna o te Kawanatauga o Niū Tiri, e HAMUERA KOHITARE, Kai-ta a te Kawanatanga Poneke.

"TE TURE WHAKATAU RAHUI O TE TAI
HAUACRU, 1892."

KUPU whakaatu ki naga TANGATA MAORI no ratou te WHENUA, ratou ko te KAI-TANGO RIHI, kia mohio ai ratou tera ka tu he huihuinga ki te WHARE-WHAKAWA i MANAIA, a te MANE, te 8 o nga ra o HANUERE, 1894, a te 2 o nga haora i te awatea, hei whakarite i te utu rei i tana tekiona 1 me 59, o tetahi whenua e mohiotia ana ko nga Tekiona 66, 67, me 74 o Poraka III, Waimati, e 446 nga eka e 2 nga rauri 13 nga paati i roto (mūi ake, iti ilo ranei), ara ko te whenua e manu na te whakaturanga i roto i te rihi kua rehitatia ki te Nama 581.

Kia Titokewaru, Komene, Tamatua, Pene, Takatua Kāmūtua, Te Keja, Te Manu, Ngaoone, Toro, Ohia, Te Pahi, Putihia, Pādau, Rangi, Te Kahu Pokoro, Mui (Rangimūia), Here, Wharepū, Pokere, Torutora, Taupaki, Te Rāwhiti, Rāhirunga, Takatua, Hira, Tōta, Tūtānīone, Mangahau, Tiori, Te Uangini, Topāpō, Amiria (Ngāpuata), Te Hau (Pāināwaho), Ngāwhāriomoa, Tangi, Ngāraina, Ngāwaihina, Wharewina, Te Nōri (Tanginui), Hua taratū, Pari, Makawē, Kawakawa, Hineimāra, Āemuku, Ngāwhango, Whariki, Ruaioata, Hineawininga, Tītū te Hoe, Ngārōwa, Hira, Ngāpaki, Titū, Rawiri Hurewai, me era atu tangata Maori no ratou tera pihi whenua katoa i roto i te Takiwa Kuri o Cape, e mohiotia ana ko nga Tekiona 66, 67, me 74 o Poraka III, e 446 nga eka e 2 nga rauri 13 nga paati i roto (mūi ake, iti ilo ranei), i runga i te rurutanga, ara ko te whenua e manu na te whakaturanga i roto i te rihi kua rehitatia ki te Nama 581, a ki a Frank Storie Balston, o Manāia, aro hoki kai noho whenua, te kai tango rihi whakawhiti.

Notemea kua tūhi pukapuka whakaatu mai a Frank Storie Balston, kua whakakutanga nei tora ingoa i runga kei nei, i raro i nga tikanga o te tua-waru o nga tekiona o "Te Ture Whakatau Rahui o te Tai Hauacru, 1892," whakaatu i tana huihuinga kia riro i a ia he rihi hou i raro i nga tikanga o tana tekiona, me te whenua kua whakaturia i runga ake nei; a e whakao ana au e tika ana kia whakamana tana tono. Na, tenei ka whakaritea nei o an kia tu he huihuinga i waengas-nui o tana Frank Storie Balston me nga tangata Maori katoa no ratou te whenua kua whakaturia i runga ake nei, hei whakarite i te utu rei i tana tekiona 1 me 59, o tetahi whenua e manu na te whakaturia i runga ake nei; a e whakao ana au e tika ana kia whakamana tana tono. Na, tenei ka whakaritea nei e au ko te Whare-whakawā i Manāia te kai-ranga e tu ai, a ki te Manu, te 8 o nga ra o Hanuere, 1894, a te 2 o nga haora i te awatea, te wa e tu ai tana huihuinga.

He mea tuhi i tenei te 27 o nga ra o Nowema, 1893.

Na TE WAPUTANA.
J. K. WARBURTON.
Nama 78.] Kai-tiaki mo te Katoa.

"TE TURE WHAKATAU RAHUI O TE TAI
HAUACRU, 1892."

KUPU whakaatu ki naga TANGATA MAORI no ratou te WHENUA, ratou ko te KAI-TANGO RIHI, kia mohio ai ratou tera ka tu he huihuinga ki te WHARE WHAKAWA i MANAIA, a te MANE, te 8 o nga ra o HANUERE, 1894, a te 11 o nga haora i te atu, hei whakarite i te utu rei i tana tekiona 1 me 59, o tetahi whenua e mohiotia ana ko Tekiona 59 o Poraka I, Waimati, e 56 nga eka e 2 nga paati i roto (mūi ake, iti ilo ranei), ara ko te whenua e manu na te whakaturanga i roto i te rihi kua rehitatia ki te Nama 580.

Kia Te Rama, Tarawhiti, Patu Wairua, Rangaitū, Ngārīki, Te Rāwhiti, Ngācumī-ē, Taikirū, Wharekākaho, Mīciwai, Ngācumī-ē, Tama te Ania, Te Mira, Tūtānīone, Te Āngi, Tamou, Te Tama, Te Maru, Ngāwhāriomoa, Hirini, Karena, Teone, Toka, Te Nēhe, Rāngitāne, Ngāwera-wera, Te Kura, Waiawhī, Māmanu, Rangi, Kānure, Materoa, Ngāumō, Hīmene, Pare (Rāma), Kuratakapūri, Ngāipo, Haereata, Te Wānaka-tāpūri, Rāngitānāra, Whakākā, Pan, Kau, Ruaikau, Tipere, Hinckley, Hāmuri, Rāngitānāra, Pare Kāwhia, Whakākā, Tītū, Te Piki Pakiore, me era atu tangata Maori no ratou tera pihi whenua katoa i roto i te Takiwa Ruuri o Waimati e mohiotia ana ko Tekiona 59 o Poraka I, e 56 nga eka e 2 nga paati i roto (mūi ake, iti ilo ranei), i rangia i te rurutanga, ara ko te whenua e manu na te whakaturanga i roto i te rihi kua rehitatia ki te Nama 581, a ki a William Arthur Bleemerhassett, o Orakeko, aro hoki, kai-mali paanu, te kai-tango rihi.

Notemea kua tūhi pukapuka whakaatu mai a William Arthur Bleemerhassett, kua whakakutanga nei tora ingoa i runga ake nei, i raro i nga tikanga o tana tekiona o "Te Ture Whakatau Rahui o te Tai Hauacru, 1892," whakaatu i tana huihuinga kia riro i a ia he rihi hou i raro i nga tikanga o tana tekiona, mo te whenua kua whakaturia i runga ake nei; a e whakao ana au e tika ana kia whakamana tana tono. Na, tenei ka whakaritea nei e an kia tu he huihuinga i waengas-nui o tana William Arthur Bleemerhassett me nga tangata Maori katoa no ratou te whenua kua whakaturia i runga ake nei, hei whakarite i te utu rei kia utua mo tana whenua mo ega tau tuatahi e rauatukau-ma-tahi o te rihi hou; a tenei kua whakaritea nei e au ko te Whare-whakawā i Waitara te kaihanga e tu ai, a ki te Taita, te 18 o nga ra o Hanuere, 1894, a te 11 o nga haora i te awatea, te wa e tu ai tana huihuinga.

He mea tuhi i tenei te 27 o nga ra o Nowema, 1893.

Na TE WAPUTANA.
J. K. WARBURTON.
Nama 79.] Kai-tiaki mo te Katoa.

I tāia i runga i te Māna o te Kawanatauga o Niū Tiri, e HAMUERA KOHITARE, Kai-ta a te Kawanatanga Poneke.